

Kazimierz Łukowicz

„A MOŻE BY TAK DO OPERY?” PRZYKŁAD TEMATYCZNYCH ZAJĘĆ Z JĘZYKA FRANCUSKIEGO Z WYKORZYSTANIEM TECHNIK AUDIOWIZUALNYCH

To, czy przeprowadzone przez nas zajęcia będą należeć do udanych, zależy, jak wiemy, od różnych czynników, także takich, na jakie nie mamy wpływu. Lekcja przygotowana na podstawie tych samych materiałów może wypaść różnie w dwóch grupach o tym samym poziomie zaawansowania. Do istotnych czynników zewnętrznych, które oddziałują na efektywność pracy grupy, można by zaliczyć m. in. porę zajęć oraz wpływ pogody. Z doświadczenia wiem, że stosunkowo trudno jest prowadzić zajęcia w długie, deszczowe, listopadowe wieczory. Późna pora (z reguły kończę zajęcia o 20.00) oraz często niekorzystne w listopadzie warunki biometeorologiczne wyraźnie przyczyniają się do obniżenia sprawności intelektualno-percepcyjnych słuchaczy (we Francji wyróżnia się nawet jednostkę chorobową o nazwie *novembrisme* – ponoć ten „listopadowy splin” trwa aż do samego kwietnia).

W jaki sposób możemy zmniejszyć wpływ niekorzystnych warunków zewnętrznych i zmobilizować słuchaczy do aktywnego udziału w lekcji? Być może odpowiedzią będą zajęcia przeprowadzone w sposób mniej konwencjonalny, z wykorzystaniem technik audiowizualnych.

1. Kilka propozycji metodycznych dotyczących wykorzystania nagrań wideo

Zapewne wiele napisano już na temat różnych sposobów pracy z nagraniem wideo (mówiąc „wideo”, mam tu na myśli każdy typ nagrań audiowizualnych: VHS, DVD, nagrania w formie plików MPG, nagrania z You Tube), a także jego walorów dydaktycznych i atrakcyjności. W grupie zaawansowanej można oczywiście zacząć od pokazania fragmentu wideo i może on od razu stać się okazją do dyskusji. Można pracować na kolejnych krótkich fragmentach, na „stop-klatce” itd. Jednakże, aby wykorzystać nagranie w pełni, a zarazem móc posłużyć się nim

na różnych poziomach nauczania, dobrze jest przygotować szereg ćwiczeń – (1) leksykalnych, (2) do rozumienia tekstu ze słuchu oraz (3) konwersacyjnych – a dopiero po ich przeprowadzeniu odtworzyć fragment wideo. Uczący się z satysfakcją go wtedy obejrzą, siła obrazu utrwali przyswojone wcześniej słownictwo, a być może dojdzie także do spontanicznych komentarzy czy dyskusji.

Polecam w szczególności krótkie fragmenty (**jedna do półtorej minuty**) nagrywane ze stacji telewizyjnej „Euronews”. Stosunkowo łatwo „upolować” tam krótkie, ciekawe aktualności z różnych dziedzin (nauka, polityka, sztuka, sport, ochrona środowiska, medycyna). Ponieważ mają informacyjny charakter, ich język jest dość wyraźny i są one proste, a użyte w nich konstrukcje zdaniowe są nieskomplikowane. Mogą więc zostać wykorzystane zarówno w pracy z grupą początkującą, jak i zaawansowaną – chociaż na każdym z tych poziomów inny będzie sposób przeprowadzenia ćwiczeń (w zaproponowanej poniżej lekcji przyjmuję poziom: „mocne” B1/„słabe” B2 – z możliwością ewentualnego skrócenia czy rozszerzenia zakresu ćwiczeń).

Opracowując w sposób kompleksowy nagrania wideo, dobrze jest – moim zdaniem – **dokonać także nagrania audio** (będzie to szczególnie ważne w pracy z grupą początkującą i średnio zaawansowaną). Osobiście preferuję nagranie na kasecie – chyba umożliwia ono bardziej precyzyjne przeprowadzanie ćwiczeń z rozumienia tekstu słuchanego niż nagranie na CD.

Systematyczne ćwiczenia z „Euronews” mogą stanowić swoisty klucz do rozumienia wiadomości telewizyjnych (nawet dla grupy początkującej), a zarazem w interesujący sposób poszerzać wiedzę o naszym szybko zmieniającym się świecie.

2. O operze po francusku

Jako receptę na wspomniany przeze mnie wcześniej „listopadowy splin” przedstawiam następującą propozycję: **A może by tak do opery?** Opera – to słowo we współczesnym świecie, zdominowanym przez kulturę masową, brzmi trochę abstrakcyjnie, ale może jednak warto spróbować?

3. Plan lekcji

Część I – wstęp (krótki fragment pieśni z opery *Nabucco*) – wprowadzenie do tematu.

Część II – nagranie wideo (inauguracja sezonu w La Scali) – ćwiczenia leksykalne, ćwiczenia w rozumieniu tekstu słuchanego, stawianie pytań, konwersacja.

Część III – przerywnik muzyczny (fragment arii Toreadora z opery *Carmen*).

Część IV – fotografia Marii Callas – ćwiczenia w konwersacji.

Część V – tekst (krótka biografia Marii Callas) – ćwiczenia leksykalno-grammatyczne.

Część VI – nagranie audio (fragmenty wywiadu z aktorką Fanny Ardant) – ćwiczenia w rozumieniu tekstu słuchanego, ćwiczenia leksykalne, konwersacja.

Część VII – przerywnik muzyczny (aria *Habanery* z opery *Carmen*).

Część VIII – nagranie wideo (wystawa w La Scali poświęcona Marii Callas) – ćwiczenia leksykalne, ćwiczenia w rozumieniu tekstu słuchanego, stawianie pytań, konwersacja.

Część IX – zakończenie (pieśń chóru niewolników z opery *Nabucco*) – lektura tekstu i wysłuchanie pieśni.

Część I – wstęp; nagranie audio

Na „preludium” lekcji możemy wybrać chór niewolników z *Nabucco*. Polecam trochę różniącą się od klasycznej wersji interpretację Nany Mouskouri. Brzmi spokojnie, godnie, a zarazem donośnie – i z pewnością nie usypiająco. Dumna, rezonująca w głowie pieśń zarazem drażni ciekawość i wzbudza zachwyt.

Na razie proponujemy samo tylko wysłuchanie części nagrania (powrócimy do niego na zakończenie lekcji). Po minucie delikatnie ściszymy nagranie. „Tak, proszę państwa, dzisiaj wybierzemy się do opery. Najpierw udamy się na inaugurację sezonu – jak przystało, do La Scali”.

Część II – nagranie wideo (około 20 minut),

„Euronews” – émissions du *mag* du 16.09.2007.

Fragment poświęcony jest inauguracji sezonu w La Scali i opowiada o perypetiach pewnego tenora.

Część II A. Kojarzenie słów w wyrażenia (przyswajanie nowego słownictwa i zwrotów).

Associez les mots.	
la saison	le ténor américain
un applaudissement	évincé
c'est comme un coup	de me faire siffler
je risquais	lyrique de la Scala
un chanteur	final
apprécier	de poignard

Utworzone wyrażenia mogą stanowić zwroty frazeologiczne, często używane konteksty słowne (**un coup de poignard**) lub też wprowadzać nowe słownictwo (**un chanteur évincé**). Zamiast kojarzenia słów w zwroty możemy ułożyć ćwiczenie na zasadzie dopasowywania nowych słów do ich definicji, synonimów czy nawet, w przypadku trudno przetłumaczalnych słów czy wyrażań, do ich polskich tłumaczeń. Sposób i czas przeprowadzenia tego ćwiczenia zależą naturalnie od

poziomu grupy – w grupie zaawansowanej może ono trwać do kilkudziesięciu sekund, a w grupie początkującej (A2), po uprzednim wyjaśnieniu słów, nawet do kilku minut (dla ułatwienia dobrze jest wtedy w grupie słabo zaawansowanej odtworzyć nagranie audio). Przed wykonaniem ćwiczenia **II A** możemy przezornie zagiąć kartkę ksero lub polecić słuchaczom, by zasłonili kartką papieru dalszą część ćwiczenia, zawierającą transkrypcję tekstu.

Część II B. Uzupełnianie tekstu.

<p style="text-align: center;">Complétez le texte.</p> <p>_____ commence avec une polémique. Le célèbre opéra de Milan donnait hier soir "Don Carlos" de Verdi et malgré _____ une partie du public n'a pas apprécié que le ténor américain Stewart Neel remplace au dernier moment l'Italien Giuseppe Filinoti. Explication pleine d'ironie du _____: "C'est une décision tellement rapide. C'est comme _____. La raison? _____, c'est la direction du théâtre qui a pris cette décision pour me protéger, _____, car selon leurs informations je risquais _____, et puisqu'ils m'aiment tellement, ils ont préféré ne pas me laisser chanter pour la première, _____ qu'ils me demandent de chanter pour les autres représentations.</p> <p>un coup de poignard, 8 minutes d'applaudissement final, de me faire siffler, chanteur italien évincé, selon eux, La saison lyrique de la Scala, même s'il se pourrait, Eh bien,</p>

Słowami do uzupełnienia „dziurawca” mogą być właśnie przyswojone zwroty lub inne trudniejsze wyrażenia (czy też np. części mowy – zaimki, przyimki itp.). Po uzupełnieniu przez słuchaczy całości tekstu (lub przynajmniej jego większej części) wysłuchujemy nagrania audio. W grupie początkującej (a w przypadku trudnego tekstu – także w grupie zaawansowanej) możemy w miejscach uzupełniania luk wykonać krótkie cofnięcie nagrania – nawet o jedno słowo, aby umożliwić poprawę lub uzupełnienie tekstu osobom, które nie zdążyły zakończyć ćwiczenia.

Część II C. Uzupełnianie pytań + dialogi (oraz konwersacja – w grupie zaawansowanej).

Ćwiczenie to jest w moim mniemaniu bardzo ważne, ponieważ:

a) doskonalą zdolność stawiania pytań. Uzupełnianie pytań „sterowanych” może na początku sprawiać kłopot nawet grupie zaawansowanej. W miarę kolejnych ćwiczeń, umiejętność ta wyraźnie się jednak doskonali. Pytania dotyczą następujących po sobie kolejno (lub prawie kolejno) zdań z tekstu. Oczywiście w zależności od poziomu grupy i trudności tekstu możemy w mniejszym lub większym stopniu pomagać słuchaczom w poprawnym formułowaniu pytań (po uzupełnieniu pytań proponuję po raz kolejny odtworzyć nagranie audio – teraz jeszcze możemy pozwolić na spoglądanie na tekst transkrypcji).

b) pozwala aktywnie użyć w dialogu i utrwalić poznane słownictwo. Dialogi przeprowadzane są w parach. Ważne jest, by uczulić słuchaczy na to, aby starali

się odpowiadać z użyciem nowych słów i zwrotów. Początkujący będą zapewne szukać odpowiedzi w tekście, a ambitni słuchacze z grupy zaawansowanej udzielać ich z pamięci.

Podczas tego ćwiczenia pozostajemy do dyspozycji grupy. Przechadzamy się po klasie, podpowiadamy brakujące słowa, jeśli trzeba, pomagamy słuchaczom, animując konwersację, dyskretnie podsłuchujemy i poprawiamy błędy (możemy też, nie przerywając wypowiedzi słuchaczom, odnotowywać je, a po zakończeniu ćwiczenia przeprowadzić globalną poprawę, z ilustracją na tablicy najczęstszych trudności i błędów).

Po zakończeniu dialogów proponuję wysłuchanie tekstu ostatni już raz, bez asekuracji transkrypcją, a następnie obejrzenie fragmentu.

Complétez les questions et répondez.

1. Comment la _____ lyrique _____ ?
2. Quel _____ donné hier à _____ ?
3. Le public _____ apprécié _____ ?
4. Par qui est-ce que _____ remplacé ?
5. Qui _____ cette décision ?
6. Comment _____ la direction justifie _____ ?
7. À _____ Giuseppe Filinoti compare-t-il cette décision ?
8. Est-il possible _____ de chanter _____ ?

Część III – nagranie audio (około 3 minut),
fragment arii Toreadora z opery *Carmen* G. Bizeta.

Po wypowiedzi zawiedzionego tenora z La Scali przenosimy się w świat wielkiej opery (najlepiej – w naszym przypadku – francuskojęzycznej). „Czy rozpoznajecie państwo tę pieśń?” (Odtwarzamy fragment arii Toreadora z opery *Carmen* – nagranie można odtworzyć dwukrotnie: po raz drugi po zapoznaniu się z tekstem).

*Toréador, en garde! Toréador, Toréador
Et songe bien, oui, songe en combattant
Qu'un oeil noir te regarde,
Et que l'amour t'attend, Toréador
L'amour, l'amour t'attend*

Część IV – fotografia (około 5 minut), konwersacja.

Wielkie opery, słynne arie i znakomite gwiazdy opery... „Czy znana jest państwu ta osoba?” (pokazujemy w miarę duże zdjęcie Marii Callas). Jeśli nikomu zdjęcie nic nie mówi, możemy, metodą „zgaduj-zgaduli” (znana gra w 20 pytań, z odpowiedziami „tak” lub „nie”), wspólnie odgadnąć, o kogo chodzi, i nawiązać krótki dialog na temat słynnej śpiewaczki.

http://www.google.pl/imgres?imgurl=http://www.dvm.cl/html/blog/blog_img/dvm_Callas.jpg (link odsyła do jednego z wielu dostępnych w Internecie zdjęć Marii Callas).

Część V – tekst (około 3 minut), uzupełnianie tekstu,

Le Petit Robert des Noms Propres, Paris 1985

Teraz przedstawiamy krótki życiorys Marii Callas. Grupę zaawansowaną możemy zachęcić np. do uzupełnienia tekstu czasownikami, średnio zaawansowaną do zamiany bezokoliczników na literacki czas *passé simple*, a początkującą do wstawienia przyimków; zawsze jednak róbnmy to ostrożnie – opera nie lubi gramatyki.

CALLAS (Maria Karogeropoulos, dite la). (Cantatrice grecque (New York, 1923 – Paris, 1977). Elle (débuter)_____ à Athènes (1938), mais sa carrière (commencer) _____ vraiment en Italie (1947). Après ses succès à la Scala de Milan, en Amérique du Sud, à Londres et à New York, elle (s'imposer)_____ comme une des plus grandes artistes de la scène lyrique. Alliant à ses rares dons de soprano un tempérament de tragédienne, elle (se révéler)_____ l'interprète incomparable des opéras italiens (la « Norma », la « Traviata », la « Tosca », etc.). Au cinéma, elle (interpréter)_____ Médée sous la direction de Pasolini.

Część VI – nagranie audio (około 25 minut),

Bouillon de culture – France 2 – extrait de l'émission du 22.11.1996 : „Un soir à l'Opéra”.

Następnie zapraszamy na fragment wywiadu, który przeprowadził znany dziennikarz Bernard Pivot ze sławną aktorką Fanny Ardant, wcielającą się w postać Marii Callas w sztuce Terence'a Mc Nally *Master Class*.

B. Pivot : Fanny Ardant, Vous avez donc joué le rôle de la Callas. (...) Est-ce que vous n'avez pas une crainte quand même de jouer comme ça un rôle aussi énorme?

F. Ardant : Non, parce que la pièce existe en elle-même : “Master Class”, de Terence Mc Nally, a créé un vrai personnage avec des caractéristiques, avec des sentiments, des passions. Bien sûr que le point de départ de cette pièce c'est Maria Callas. Ceux qui veulent la reconnaître la reconnaissent, mais il y a un vrai personnage. (...) Eh bien, non, ça m'excite.

B. Pivot : Est-ce que... Callas, vous ne l'avez pas connue. Mais est-ce que vous aviez depuis longtemps une relation personnelle avec sa voix, intime?

F. Ardant : Oui, ça fait très longtemps que j'ai entendu Callas dans les opéras, dans les disques, dans les compact-disques et je l'aimais comme ça, dans l'absolu, je n'étais pas une puriste, je n'ai pas fait de recherches : c'est une voix qui m'a accompagnée depuis tout le temps.

B. Pivot : Depuis l'enfance?

F. Ardant : Oui, parce que mes parents avaient cette coutume de nous donner, à chaque Noël, un opéra. Alors j'en ai beaucoup et il y avait souvent la voix de Callas.

=====

Fanny Ardant a _____ de la Callas dans la _____ de Terence Mc Nally *Master Class*. Elle ne craint pas ce rôle parce que Terence Mc Nally a créé un vrai personnage avec (1) _____, (2) _____ et (3) _____. Elle n'a pas connu Callas mais elle a depuis longtemps _____. Elle a entendu Callas dans (1) _____, (2) _____ et (3) _____. C'est grâce à ses parents qui à chaque Noël _____

Część VI A. Ćwiczenie w rozumieniu tekstu słuchanego.

Najpierw odtwarzamy dwukrotnie pierwszą część wywiadu, a słuchacze starają się w tym czasie uzupełnić streszczenie zamieszczone poniżej transkrypcji. Wreszcie – kolejne wysłuchanie nagrania, wraz z udostępnioną transkrypcją tekstu, a także ewentualnym objaśnieniem.

Część VI B. Lektura i uzupełnianie tekstu.

Teraz przechodzimy do tekstu drugiego nagrania. Jest ono trudniejsze, możemy więc rozpocząć od uzupełniania słów transkrypcji. Następnie wysłuchujemy nagrania, uzupełniamy brakujące słowa i objaśniamy tekst.

B. Pivot : Oui, mais c'était plus qu'une di_____ (1) aujourd'hui, c'est un mythe, c'est un person_____ (2), un destin absolument extraor_____ (3).
F. Ardant : Oui, parce qu'il_____ (4) d'une part l'artiste, avec sa voix et ce qu'elle a donné, et puis il y a d'autre part sa vie qui est comme une vie qui peut rentrer _____ (5) quelque chose de romanesque. (...) Et puis, c'est une très belle f_____ (6), dans une époque assez excitante, les années 50 les années 60. (...) Donc, au fur et à m_____ (7) des années, elle est devenue une lég_____ (8). (...)
B. Pivot : Dans cette pièce donc, où elle donne une sorte de cours à deux sop_____ (9), puis à un ténor, elle apparaît, comment dire, presque désagréable, revêche, plus enfermée en elle-même qu'_____ (10) aux autres.
F. Ardant : Oui, je pense qu'elle... elle le dit (11)_____ -même, elle [ne] sait pas très bien s'expliquer _____ (12) les mots et elle dit, à la fin : « Si je vous ai semblé dure, c'est parce que je suis dure avec moi-même. » Et (13)_____ fond, cette pièce, elle est valable pour tout le monde, elle n'ap_____ (14) pas que le chant. C'est comme, sous prétexte d'une leçon de chant, c'est une leçon de vie. [...] Je pense que, quand on parle de Maria Callas, quand vous disiez qu'elle est rentrée dans la légende, elle a été tou_____ (15) à la recherche de l'absolu, toute sa vie a tendu [à] être la meilleure chan_____ (16), la meilleure vo_____ (20) pour arriver à cette chose toujours qui vous échappe. Je pense que dès qu'on est dans la re_____ (21) de l'absolu, on est moins patient, on est moins compréhensif, on est moins to_____ (22).

Część VI C. Pytania – konwersacja.

Pracę z wywiadem kończy jeszcze jedno wysłuchanie go (tym razem w całości) i konwersacja w parach na jego temat. Grupie A2/B1 możemy podsunąć kilka pytań (te same pytania mogą zostać postawione grupie zaawansowanej jeszcze przed wysłuchaniem tekstu – służąc jego lepszemu zrozumieniu i wstępnej rozmowie na jego temat), np.:

1. Qui s'est incarné dans le rôle de la Callas?
2. Qu'est-ce qui a facilité sa tâche?
3. A-t-elle jamais rencontré Callas?
4. Depuis quand connaît-elle sa voix?
5. Grâce à qui a-t-elle pu entendre la voix de Callas?
6. A-t-elle un frère ou une sœur?
7. Pourquoi Callas, est-elle devenue un mythe?
8. Dans quelle époque était-elle célèbre?
9. De quoi la pièce, parle-t-elle?
10. Comment Callas, apparaît-elle dans cette pièce?
11. Pourquoi est-ce que Callas est parfois dure avec d'autres gens?
12. Pourquoi la pièce, est-elle valable pour tout le monde?
13. Qu'est-ce que Callas recherchait durant toute sa vie?

Część VII – nagranie audio (około 3 minut), fragment *Habanery* z opery *Carmen* G. Bizeta.

Proponuję teraz wysłuchanie fragmentu *Habanery* – najlepiej z Marią Callas w roli głównej (dostępne na YouTube), ale równie dobrze w innym wykonaniu.

Przed wysłuchaniem pozwalamy grupie na spokojne przeczytanie tekstu, a jeśli trzeba, objaśniamy go.

<i>L'amour est un oiseau rebelle Que nul ne peut apprivoiser Et c'est bien en vain qu'on l'appelle S'il lui convient de refuser Rien n'y fait, menace ou prière L'un parle bien, l'autre se tait Et c'est l'autre que je préfère Il n'a rien dit, mais il me plaît L'amour, l'amour!...</i>	<i>L'amour est enfant de bohème Il n'a jamais, jamais connu de loi Si tu ne m'aimes pas, je t'aime Si je t'aime, prends garde à toi Si tu ne m'aimes pas Si tu ne m'aimes pas, je t'aime Et si je t'aime Si je t'aime, prends garde à toi</i>
---	---

Część VIII – wprowadzenie do nagrania wideo + nagranie wideo (około 25–30 minut).

W roku 2007 na całym świecie obchodzono 30. rocznicę śmierci Marii Callas. Powracamy więc do La Scali, by obejrzeć wystawę poświęconą słynnej śpiewaczce.

Część VIII A. Wprowadzenie do nagrania wideo (krótka lektura + komentarz).

W zależności od czasu, który pozostał nam do końca zajęć, a także od poziomu grupy, możemy poprzestać na przeczytaniu, ewentualnie przetłumaczeniu krótkiego tekstu lub nawiązać z grupą krótką konwersację.

Il y a trente ans jour pour jour, le 16 septembre 1977, Maria Callas s'éteignait à Paris. En hommage à la figure fascinante de l'opéra moderne, plusieurs manifestations sont prévues aujourd'hui en France, notamment la projection sur écran géant de la Tosca place de l'Hôtel de ville à Paris. (site Internet RFI du 16.09.2007)

Część VIII B. Nagranie wideo.

(„Euronews” le mag du 6.12.2008).

Nagranie możemy wykorzystać w podobny sposób jak pierwsze nagranie wideo (zob. część II).

Associez les mots.	
<i>30 millions de disques</i>	<i>d'une vie riche</i>
<i>la Callas</i>	<i>vocales</i>
<i>un fond d'archives</i>	<i>un hommage particulier</i>
<i>les commémorations</i>	<i>immortelle</i>
<i>c'est pour</i>	<i>ont été vendus</i>
<i>les photos ont été vendus</i>	<i>ont été vendus</i>
<i>ses incarnations</i>	<i>se multiplient</i>
<i>una aura</i>	<i>cette raison</i>
<i>organiser</i>	<i>s'éteignait à Paris</i>

Complétez le texte.

C'était il y a 30 ans, le 16 septembre 1977, la Callas s'éteignait à Paris à l'âge de 53 ans. Dans le monde entier _____ comme à La Scala de Milan. Son super-intendant : "La Callas est un mythe et notre théâtre a un fond d'archives d'elle formidable. _____ que La Scala a choisi d'_____ pour le trentième anniversaire de sa mort." Les deux expositions de La Scala réunissent des costumes mais aussi les photos d'une vie riche. La Callas a révolutionné son art en donnant une présence dramatique inhabituelle à ses incarnations vocales tandis que son union, puis _____ avec l'homme d'affaires A. Onassis _____ de la presse. Trente ans de carrière, _____. À ce jour, trente millions de disques de La Callas ont été vendus.

organiser un hommage particulier, sa rupture, les commémorations se multiplient, C'est pour cette raison, faisaient le chou gras, une aura immortelle

Construisez les phrases interrogatives et répondez.

1. De / ce / qui / texte / parle / ?
2. est-ce / qui / le monde / se passe / Qu' / dans/ entier/ ?
3. voir / peut-on / à la Scala / Que / ?
4. Pourquoi / son art / que / Maria Callas a / dit-on / révolutionné / ?
5. quand / Quel / a / avait-elle / sa carrière / âge / commencé / ?
6. Quel / au moment / âge avait-elle / de sa mort / ?

Część IX – nagranie audio (około 5 minut), zakończenie lekcji.

ABC de la chanson francophone: www.paroles.net

Na zakończenie wracamy do naszego „preludium” z początku lekcji – Nany Mouskouri i chóru niewolników z *Nabucco*. Dajemy grupie czas na zapoznanie się ze stosunkowo łatwym tekstem, a następnie przy majestatycznym brzmieniu chóru kończymy zajęcia.

Quand tu chantes, je chante avec toi liberté
Quand tu pleures, je pleure aussi ta peine
Quand tu trembles, je prie pour toi liberté
Dans la joie ou les larmes je t'aime
Souviens-toi des jours de ta misère
Mon pays, tes bateaux étaient des galères
Quand tu chantes, je chante avec toi liberté
Et quand tu es absente j'espère
Qui es-tu: religion ou bien réalité
Une idée de révolutionnaire
Moi je crois que tu es la seule vérité
La noblesse de notre humanité
Je comprends qu'on meure pour te défendre
Que l'on passe sa vie à t'attendre
Quand tu chantes, je chante avec toi liberté
Dans la joie ou les larmes je t'aime
Les chansons de l'espoir ont ton nom et ta voix
Le chemin de l'histoire nous conduira vers toi
Liberté, liberté

4. Poziom grupy a czas przeznaczony na wykonywanie ćwiczeń

Przedstawiony powyżej scenariusz lekcji składa się z wielu części; stąd ważne jest przeprowadzenie jej w odpowiednim tempie. Podane czasy są przybliżone i odnoszą się do głównych części zajęć (I–IX), nie zaś do wszystkich poszczególnych ich elementów. Osobiście przeżywam rozterkę, ilekroć czuję się przymuszony do przerywania aktywnej, ożywionej konwersacji, po to by realizować kolejny punkt lekcji. Nawet najbardziej szczegółowo zaplanowane zajęcia zawierają element nieprzewidywalności i wymagają czasem od prowadzącego elastycznego dostosowania rytmu i czasu ćwiczeń do aktualnej dyspozycji grupy. By harmonijnie doprowadzić lekcję do wyznaczonego celu, nie tłumiąc przy tym spontanicznej twórczości językowej, trzeba niekiedy zrezygnować z jakiegoś mniej ważnego punktu lub zrealizować go w inny, bardziej skrótowy sposób. Sytuację taką dobrze jest z góry przewidzieć (podobnie jak sytuację odwrotną, kiedy w celu wypełnienia czasu zajęć potrzebne będzie przeprowadzenie dodatkowego ćwiczenia).

Jak wspominałem na początku artykułu, zaproponowane ćwiczenia, jak również przybliżony czas ich przeprowadzenia, przewidziane są zasadniczo dla grupy na poziomie: „mocne” B1/„słabe” B2. Chcąc wykorzystać te materiały w grupie na poziomie A2, możemy zrezygnować z trudniejszych ćwiczeń, a na pozostałe przeznaczyć dłuższy czas. Dla grupy C1 możemy np. postarać się o rozszerzoną biografię Marii Callas lub „wyczarować z cyberprzestrzeni” jakiś ciekawy artykuł na jej temat.

Podsumowanie

Przygotowanie lekcji na podstawie samodzielnie opracowanych materiałów, chociaż wymaga trochę czasu, daje poczucie wyzwolenia od podręcznikowej rutyny, a zarazem wiele satysfakcji z przeprowadzonych zajęć. Świat opery, tak daleki od szarej codzienności, a przybliżony poprzez nagrania wideo, fragmenty słynnych arii i przykład niezrównanej Marii Callas, wzbudza zainteresowanie nawet u osób sceptycznie nastawionych do tego gatunku sztuki. Działa relaksująco i jednocześnie mobilizuje do aktywności na lekcji.

Materiały wykorzystane w przygotowaniu lekcji:

- Fragmenty opery Georges’a Bizeta *Carmen*.
- Nagrania wideo dokonane ze stacji telewizyjnej „Euronews”: émissions du *mag* du 16.09.2007 et du 6.12.2008.
- Fragment wywiadu telewizyjnego Bernarda Pivot z Fanny Ardant: *Bouillon de culture* – France 2 – transcriptions extraites de l’émission du 22.11.1996 : „Un soir à l’Opéra”.
- Fragment poświęcony Marii Callas w 30. rocznicę jej śmierci: site Internet RFI du 16.09.2007.
- Życiorys Marii Callas: *Le Petit Robert des Noms Propres*, Paris 1985.
- Pieśń niewolników z *Nabucco* w interpretacji Nany Mouskouri: *ABC de la chanson franco-phone*: www.paroles.net